

ant sub tributo, nec etiam sunt obnoxie mercedi operariorum. Et ideo non debent prius deduci tributa, & pretium operariorum, quam solvantur decime; sed ante omnia debent decimæ solvi ex integris fructibus.

ARTICULUS III. 468

Utrum decime sint clericis dandæ.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod decimæ non sint clericis dandæ. Levitis enim in veteri testamento decimæ dabantur, quia non habebant aliquam partem in possessionibus populi, ut habetur Num. xviii. Sed clerici in novo testamento habent possessiones & patrimonialia interdum, & ecclesiasticas: recipiunt insuper primitias, & oblationes pro vivis, & mortuis. Superfluum ergo est quod eis decimæ dentur.

2. Præterea. Contingit quandoque quod aliquis habet domicilium in una parochia, & colit agros in alia: vel aliquis pastor ducit gregem per unam partem anni in terminis unius parochiæ, & alia parte anni in terminis alterius; vel habet ovile in una parochia, & pascit oves in alia: in quibus, & consimilibus casibus non videtur posse distinguere quibus clericis sint decimæ solvendæ. Ergo non videtur quod aliquibus clericis determinate sint solvendæ decimæ.

3. Præterea. Generalis consuetudo habet in quibusdam terris quod milites decimas ab Ecclesia in feudum tenent: religiosi etiam quidam decimas accipiunt. Non ergo videtur quod solum clericis curam animarum habentibus decime debeantur.

Sed contra est quod dicitur Num. xviii. 21. *Filiis Levi dedi omnes decimas Israel in possessionem pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo.* Sed filius Levi succeditur clericis in novo testamento. Ergo solis clericis decimæ debentur.

Respondetur dicendum, quod circa decimas duo sunt consideranda, scilicet ipsum jus accipiendi decimas, & ipsæ res quæ nomine decimæ dantur. Jus autem accipiendi decimas spirituale est: consequitur enim illud debitum quo ministris altaris debentur sumptus de ministerio, & quo seminantibus spiritualia debentur temporalia: quod ad solos clericos pertinet habentes curam animarum: & ideo eis solis competit hoc jus habere.

Res autem quæ nomine decimarum dantur, corporales sunt: unde possunt in usum quorumlibet cedere; & sic possunt etiam ad laicos pervenire.

Ad primum ergo dicendum, quod in veteri lege, sicut dictum est (art. 1. huj. quæst. ad 4.) speciales quædam decime deputabantur

subventioni pauperum. Sed in nova lege decimæ dantur clericis, non solum propter sui sustentationem, sed etiam ut ex eis subveniant pauperibus. Et ideo non superfluum, sed ad hoc necessaria sunt possessiones ecclesiasticæ, & oblationes, & primitiæ simul cum decimis.

Ad secundum dicendum, quod decimæ personales debentur Ecclesiæ in quibus parochiæ homo habitat; decimæ vero prædiales rationabiliter magis videntur pertinere ad Ecclesiam in cuius terminis prædia sita sunt. Tamen iura determinant, quod in hoc servetur consuetudo diu obtenta (cap. *Cum sint* & cap. *Ad apostolicæ*, de decimis, &c.) Pastor autem qui diversis temporibus in duabus parochiis gregem pascit, debet proportionaliter utrique Ecclesiæ decimas solvere: & quia ex pascuis fructus gregis proveniunt, magis debetur decima gregis Ecclesiæ in cuius territorio grex pascitur, quam illi in cuius territorio ovile locatur.

Ad tertium dicendum, quod sicut res nomine decimæ acceptas potest Ecclesia alicui laico tradere; ita etiam potest ei concedere ut dandas decimas ipsi accipiant, iure accipiendi ministris Ecclesiæ reservato; sive pro necessitate Ecclesiæ, sicut quibusdam militibus decimæ debentur in feudum per Ecclesiam concessæ; sive etiam ad subventionem pauperum, sicut quibusdam religiosis laicis, vel non habentibus curam animarum aliquæ decimæ sunt concessæ per modum elemosinæ. Quibusdam tamen religiosis competit accipere decimas ex eo quod habent curam animarum.

ARTICULUS IV. 469

Utrum etiam clerici teneantur decimas dare.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod etiam clerici teneantur decimas dare. Quia de iure communi Ecclesia parochialis debet recipere decimas prædiorum quæ in territorio ejus sunt. Contingit autem quandoque quod clerici habent in territorio alicujus parochialis Ecclesiæ aliqua prædia propria; vel etiam aliqua alia Ecclesia habet ibi possessiones ecclesiasticas. Ergo videtur quod clerici teneantur dare prædiales decimas.

2. Præterea. Aliqui religiosi sunt clerici, qui tamen tenentur dare decimas Ecclesiæ ratione prædiorum quæ etiam manibus propriis excolunt. Ergo videtur quod clerici non sint immunes à solutione decimarum.

3. Præterea. Sicut Num. xviii. præcipitur, quod Levitæ à populo decimas accipiant; ita etiam præcipitur quod ipsi dent decimas summo Sacerdoti. Ergo qua ratione laici debent dare decimas clericis, eadem ratione clerici debent dare decimas summo Pontifici.

Pre-

4. Præterea. Sicut decimæ debent cedere in sustentationem clericorum; ita etiam debent cedere in subventionem pauperum. Si ergo clerici excusantur à solutione decimarum, pari ratione excusantur & pauperes. Hoc autem est falsum. Ergo & primum.

Sed contra est quod dicit Decretalis Paphalis II. Papæ (inter fragm. epist. ejusd. to. 2. Concil. & hab. cap. 11. de decimis, &c.) *Novum genus exactionis est ut clerici à clericis decimas exigant.*

Respondetur dicendum, quod idem non potest esse causa dandi & recipiendi, sicut nec causa agendi & patiendi. Contingit autem ex diversis causis, & respectu diversorum eundem esse dantem & recipientem, sicut agentem & patientem.

Clerici autem, in quantum sunt ministri altaris, spiritualia populo leminantes, decimæ à fidelibus debentur. Unde tales clerici, in quantum clerici sunt, id est in quantum habent ecclesiasticas possessiones, decimasolvere non tenentur; ex alia vero causa, scilicet propter hoc quod possident proprio iure, vel ex successione parentum, vel ex emptione, vel quocumque hujusmodi modo, sunt ad decimas solvendas obligati.

Unde patet responsio ad primum. Quia clerici de propriis prædiis tenenturolvere decimas parochiali Ecclesiæ, sicut & alii, etiam ipsi sint ejusdem Ecclesiæ clerici: quia aliud est habere aliquid ut proprium, aliud ut commune. Prædia vero Ecclesiæ non sunt ad decimas solvendas obligata, etiam si sint infra terminos alterius parochiæ.

Ad secundum dicendum, quod religiosi, qui sunt clerici, si habeant curam animarum, spiritualia populo dispensantes, non tenentur decimas dare, sed possunt eas recipere. De aliis vero religiosis, etiam si sint clerici, qui non dispensant populo spiritualia, est alia ratio: ipsi enim tenentur de iure communi decimas dare; habent tamen aliquam immunitatem secundum diversas concessiones eis à Sede apostolica factas.

Ad tertium dicendum, quod in veteri lege primitiæ debebantur Sacerdotibus, decimæ autem Levitis. Et quia sub Sacerdotibus Levitæ erant, Dominus mandavit ut ipsi loco primitiarum solverent summo Sacerdoti decimam decimæ. Unde nunc eadem ratione tenentur clerici summo Pontifici decimam dare, si exigeret. Naturalis enim ratio dicitur ut illi qui habent curam de communi multitudinis statu, provideatur de bonis omnibus; unde possit exequi ea quæ pertinent ad communem salutem.

Ad quartum dicendum, quod decimæ debent cedere in subventionem pauperum per dispensationem clericorum. Et ideo pauperes

non habent causam accipiendi decimas, sed tenentur eas dare.

QUÆSTIO LXXXVIII.

De voto, per quod aliquid Deo promittitur.

in duodecim articulis divisa.

DEinde considerandum est de voto, per quod aliquid Deo promittitur: & circa hoc queruntur duodecim.

1. Primo, quid sit votum.

2. Secundo, quid cadat sub voto.

3. Tertio, de obligatione voti.

4. Quarto, de utilitate voti.

5. Quinto, curus virtutis sit actus.

6. Sexto, utrum magis meritorium sit facere aliquid ex voto quam sine voto.

7. Septimo, de solemnitate voti.

8. Octavo, utrum possint vivere qui sunt potestati alterius subjecti.

9. Nono, utrum pueri possint voto obligari ad religionis ingressum.

10. Decimo, utrum votum sit dispensabile, vel commutabile.

11. Undecimo, utrum in solemnibus votis contentis possit dispensari.

12. Duodecimo, utrum requiratur in dispensatione voti, superioris auctoritas.

ARTICULUS I. 470

Utrum votum consistat in solo proposito voluntatis.

IV. dist. xxxviii. quæst. 1. art. 1. quæst. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur quod votum consistat in solo proposito voluntatis. Quia, secundum quosdam, votum est conceptio boni propositi cum animi deliberatione firmata, qua quis ad aliquid faciendum, vel non faciendum se Deo obligat. Sed conceptio boni propositi cum omnibus quæ adduntur, potest in solo motu voluntatis consistere. Ergo votum in solo proposito voluntatis consistit.

2. Præterea. Ipsum nomen voti videtur à voluntate assumptum: dicitur enim aliquis proprio voto facere quæ voluntarie facit. Sed propositum est actus voluntatis; promissio autem rationis. Ergo votum in solo actu voluntatis consistit.

3. Præterea. Dominus dicit Lucæ ix. 62. *Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei.* Sed aliquis ex hoc ipso quod habet propositum bene faciendi, mittit manum ad aratrum. Ergo si aspiciat retro, desitens à bono proposito, non est aptus regno Dei. Ex solo ergo bono proposito aliquis obligatur apud Deum; etiam nulla promissio.

ARTICULUS VIII. 477

Utrum illi qui sunt alterius potestati subiecti, impediantur à votendo.

Insp. quest. CLXXXIX. art. 5. & IV. dist. XXXII. art. 4. & dist. XXXVII. quest. 1. art. 1. & quest. 3. & opusc. XVII. cap. XII.

AD octavum sic proceditur. Videtur quod illi qui sunt alterius potestati subiecti, non impediantur à votendo. Minus enim vinculum superatur à majori. Sed obligatio quæ subiecti homini est minus vinculum quam votum, per quod aliquis obligatur Deo. Ergo illi qui sunt alienæ potestati subiecti, non impediantur à votendo.

2. Præterea. Filii sunt in potestate patris. Sed filii possunt proficere in aliqua religione etiam sine voluntate parentum. Ergo non impeditur aliquis à votendo per hoc quod est subiectus potestati alterius.

3. Præterea. Majus est facere quam promittere. Sed religiosi qui sunt sub potestate prælatorum, possunt aliqua facere sine licentia suorum prælatorum, puta dicere aliquos Psalmos, vel facere aliquas abstinencias. Ergo videtur quod multo magis possint hujusmodi Deo votendo promittere.

4. Præterea. Quicumque facit quod de jure facere non potest, peccat. Sed subditi non peccant votendo, quia hoc nunquam invenitur prohibendum. Ergo videtur quod de jure possint votere.

Sed contra est quod Num. xxx. 4. mandatur, quod si mulier in domo patris sui, & adhuc in puellari etate aliquid covearit, non tenetur reo vari, nisi pater ejus consenserit: & idem dicit de muliere habente virum. Ergo pari ratione nec aliæ personæ alterius potestati subiectæ possunt se voto obligare.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 4. hujus quest.) votum est promissio quedam Deo facta. Nullus autem potest per promissionem se firmiter obligare ad id quod est in potestate alterius, sed solum ad id quod est omnino in sua potestate. Quicumque autem est subiectus alicui, quantum ad id in quo est subiectus, non est suæ potestatis facere, quod vult, sed dependet ex voluntate alterius.

Et ideo non potest se per votum firmiter obligare in his, in quibus alteri subicitur, sine consensu sui superioris.

Ad primum ergo dicendum, quod sub promissione Deo facta non cadit nisi quod est virtuosum, ut supra dictum est (art. 2. hujus quest.) Est autem contra virtutem ut id quod est alterius, homo offerat Deo, ut supra dictum est (quest. xxxii. art. 7. & quest.

lxxxvi. art. 3.) Et ideo non potest omnino salvari ratio voti, cum quis in potestate alterius constitutus votet id quod est in potestate alterius, nisi sub conditione, si ille ad cuius potestatem pertinet, non contradicat.

Ad secundum dicendum, quod ex quo homo venit ad annos pubertatis, si sit libera conditionis, est suæ potestatis quantum ad ea quæ pertinent ad suam personam, puta quod obliget se religioni per votum, vel quod matrimonium contrahat; non autem est suæ potestatis quantum ad dispositionem domesticam, unde circa hoc non potest aliquis votere quod sit ratum sine consensu patris. Servus autem, quia est in potestate domini etiam quantum ad personales operationes, non potest se voto obligare ad religionem, per quam ab obsequio domini sui abstraheretur.

Ad tertium dicendum, quod religiosus subditus est prælato quantum ad suas operationes secundum professionem regulæ. Et ideo etiam si aliquis ad horam aliquid facere possit, quando ad illa non occupatur à prælato; quia tamen nullum tempus est exceptum in quo prælatus non possit cum circa aliquid occupare, nullum votum religiosi est firmum, nisi sit de consensu prælati; sicut nec votum puellæ existentis in domo, nisi sit de consensu patris nec uxoris, nisi sit de consensu viri.

Ad quartum dicendum, quod licet votum eorum qui sunt alterius potestati subiecti, non sit firmum sine consensu eorum quibus subiciuntur; non tamen peccant votendo, quia in eorum voto intelligitur debita conditio, scilicet si suis superioribus placuerit, vel non renitentur.

ARTICULUS IX. 478

Utrum pueri possint voto se obligare ad religionis ingressum.

Insp. quest. CLXXXIX. art. 5. cor. & IV. dist. XXVII. quest. 11. art. 3. cor. & dist. XXXVII. quest. 1. art. 1. quest. 3. & opusc. XVII. cap. XII. & cap. XIII. ad 10.

AD nonum sic proceditur. Videtur quod pueri non possint voto se obligare ad religionis ingressum. Cum enim ad votum requiratur animi deliberatio, non competit votere nisi illis qui habent usum rationis. Sed hoc deficit in pueris, sicut & in amentibus, vel furiosis. Sicut ergo amentes, & furiosi non possunt se ad aliquid voto adstringere, ita etiam nec pueri; ut videtur, possunt se voto obligare religioni.

2. Præterea. Illud quod rite potest ab aliquo fieri, non potest ab alio irritari. Sed votum

religionis à puero, vel puella factum ante annos pubertatis, potest à parentibus revocari, vel à tutore, ut habetur xx. quest. 11. (can. Puella.) Ergo videtur quod puer, vel puella ante quatuordecim annos non possit rite votere.

3. Præterea, Religionem intractibus annis probationis concipit secundum regulam B. Benedicti (cap. LXVII.) & secundum statutum Innocentii IV. (id. hab. Alex. II. episc. xxvi. tom. 9. Concil. & hab. cap. Confessus xvii. quest. 11.) ad hoc quod probatio obligationem voti præcedat. Ergo illicitum videtur esse quod pueri voto obligentur ad religionem ante probationis annum.

Sed contra. Id quod non est rite factum, non est validum, etiam si nullo revocetur. Sed votum puellæ etiam ante annos pubertatis emissum, validum est, si intra annum à parentibus non revocetur, ut habetur xx. quest. 11. (can. Puella.) Ergo licite, & rite possunt pueri voto obligari ad religionem, etiam ante annos pubertatis.

Respondeo dicendum, quod sicut ex supra dictis patet (art. 7. hujus quest.) duplex est votum, scilicet simplex, & solemne. Et quia solemnitatis voti in quadam spirituali benedictione, & consecratione consistit, ut dicitur est (ibid.) quæ fit per ministerium Ecclesiæ, ideo solemnizatio voti sub dispensatione Ecclesiæ cadit. Votum autem simplex efficaciam habet ex deliberatione animi, qua quis se obligare intendit.

Quod autem talis obligatio robur non habeat, dupliciter potest contingere: uno quidem modo propter defectum rationis, sicut patet in furiosis, & in amentibus, qui se voto non possunt obligare ad aliquid, dum sunt in furia, vel amentia; alio modo quia ille qui votet, est alterius potestati subiectus, ut supra dictum est (art. præc.)

Et ista duo concurrunt in pueris ante annos pubertatis, quia & patiuntur rationis defectum ut in pluribus, & sunt naturaliter sub cura parentum, vel tutorum, qui sunt eis loco parentum: & ideo eorum vota ex duplici causa robur non habent. Contingit tamen propter naturæ dispositionem, quæ legibus humanis non subditur, in aliquibus, licet paucis, accelerari rationis usum, qui ob hoc dicuntur doli capaces: nec tamen propter hoc in aliquo eximuntur à cura parentum, quæ subiacet legi humane respicienti ad id quod frequentius accidit.

Est ergo dicendum, quod si puer, vel puella ante pubertatis annos non habet usum rationis, nullo modo potest ad aliquid se voto obligare. Si vero ante pubertatis annos attingit usum rationis, potest quidem (quantum in ipso est) se obligare; sed votum ejus

potest irritari per parentes, quorum cura remanet adhuc subiectus. Quantumcumque tamen sit doli capax, ante annos pubertatis non potest obligari voto solemnium religionis, propter Ecclesiæ statutum, quod respicit id quod in pluribus accidit. Post annos autem pubertatis possunt jam se voto religionis obligare vel simpliciter, vel solemni, absque voluntate parentum.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de pueris qui nondum attingerunt usum rationis, quorum vota sunt invalida, ut dictum est (in corp. art.)

Ad secundum dicendum, quod vota eorum qui sunt in potestate aliorum, habent conditionem implicitam, scilicet si non revocentur à superiore, ex qua licita redduntur & valida, si conditio existat, ut dictum est (art. præc.)

Ad tertium dicendum, quod ratio illa procedit de voto solemnium, quod fit per professionem,

ARTICULUS X. 479

Utrum possit in voto dispensari.

IV. dist. XXXVIII. quest. 1. art. 4. quest. 1. cor. & ad 2. & quest. 2.

AD decimum sic proceditur. Videtur quod in voto dispensari non possit. Minus enim est commutari votum quam in eo dispensari. Sed votum non potest commutari: dicitur enim Levit. xxvi. 9. Animal quod immolari potest Domino, si quis evertit, sanctum erit, & mutari non poterit, nec melius malo, nec peius bono. Ergo multo minus potest dispensari in voto.

2. Præterea, In his quæ sunt de lege naturæ, & in præceptis divinis non potest per hominem dispensari, præcipue in præceptis primæ tabulæ, quæ ordinantur directe ad dilectionem Dei, quæ est ultimus præceptorum finis. Sed implere votum est de lege naturæ, & est etiam præceptum legis divini, ut ex supra dictis patet (art. 3. hujus quest.) & pertinet ad præcepta primæ tabulæ, cum sit actus lætitiæ. Ergo in voto dispensari non potest.

3. Præterea, Obligatio voti fundatur super fidelitatem quam homo debet Deo, ut dictum est (art. 3. hujus quest.) Sed in hac nullus potest dispensari. Ergo nec in voto.

Sed contra. Majoris firmitatis esse videtur quod procedit ex communi multorum voluntate, quam quod procedit ex singulari voluntate alicujus personæ. Sed in lege, quæ habet robur ex communi voluntate, potest, per hominem dispensari. Ergo videtur, quod etiam in voto per hominem dispensari possit.

Respondeo dicendum, quod dispensatio

hominis pertinet ut solvat id quod promissit. Unde secundum Augustinum (Lib. de mendac. cap. xx. circ. med.) fides dicitur ex hoc quod sunt dicta. Maxime autem debet homo Deo fidelitatem, tum ratione domini, tum etiam ratione beneficii suscepti: & ideo maxime obligatur homo ad hoc quod impleat vota Deo facta: hoc enim pertinet ad fidelitatem quam homo debet Deo.

Fractio autem voti est quædam infidelitatis species. Unde Salomon rationem assignat quare sint vota reddenda: quia displicet Deo infidelis promissio.

Ad primum ergo dicendum, quod secundum honestatem, ex qualibet promissione homo homini obligatur: & hæc est obligatio juris naturalis. Sed ad hoc quod aliquis obligetur ex aliqua promissione obligatione civili, quædam alia requiruntur. Deus autem etiam bonis nostris non egreditur, et tamen maxime obligamur: & ita votum ei factum est maxime obligatorium.

Ad secundum dicendum, quod si illud quod quis vovit, ex quacunque alia causa impossibile reddatur, debet hoc facere quod in se est, ut scilicet habeat promptam voluntatem faciendi quod potest. Unde ille qui vovit monasterium aliquod intrare, debet dare operam, quantum potest, ut ibi recipiatur. Et si quidem intentio ejus fuit se obligare ad religionis ingressum principaliter, & ex consequenti elegit hanc religionem, vel hunc locum, quasi magis sibi congruentem; tenetur, si non potest ibi recipi, alibi religionem intrare: si autem principaliter intendit se obligare ad hanc religionem, vel ad hunc locum, propter specialem complacentiam hujus religionis, vel loci, non tenetur aliam religionem intrare, si eum illi recipere nolunt. Si vero incidit in impossibilitatem implendi votum ex propria culpa, tenetur insuper de propria culpa præterita poenitentiam agere: sicut mulier quæ vovit virginatatem, si postea corrumpatur, non solum debet servare quod potest, scilicet perpetuam continentiam, sed etiam de eo quod amisit peccando, poenitere.

Ad tertium dicendum, quod obligatio voti ex propria voluntate, & intentione causatur: unde dicitur Deuteronomio. xxiii. 23. *Quod semel egressum est de labiis tuis, observabis; & facies, sicut promissisti Domino Deo tuo, & propria voluntate, & ore tuo locutus es.* Et ideo si in intentione, & voluntate voventis est obligare se ad statim solvendum, tenetur statim solvere; si autem ad certum tempus, vel sub certa conditione, non statim tenetur solvere; sed nec debet tardare ultra quam intendit se obligare: sicut enim ibidem: *Cum votum voventis Domino Deo tuo, non tardabis*

reddere: quia requirit illud Dominus Deus tuus; & si moratus fueris, reparabitur tibi in peccatum.

ARTICULUS IV.

Utrum expediat aliquid votere.

III. cont. cap. cxxxviii.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod non expediat aliquid votere. Non enim alicui expedit ut privet se bono quod ei Deus donavit. Sed libertas est unum de maximis bonis quæ homini Deus dedit: qua videtur privari per necessitatem, quam votum imponit. Ergo non videtur expediens homini quod aliquid votere.

2. Præterea. Nullus debet se periculis injicere. Sed quicumque votere, se periculo injicit: quia quod ante votum sine periculo poterat præteriri, si non servetur post votum, periculosum est: unde Augustinus dicit in epist. ad Armentarium, & Paulinam (cxxxvi. al. xlv. vers. fin.) *Quia jam vovisti, jam te obstrinxisti, aliud facere tibi non licet. Non talis eris, si non feceris quod vovisti, qualis mansisset, si nihil tale vovisset. Minor enim tuus esset, non peior. Mado autem tanto (quod abisti) miserior, si sciam Deo frigeris, quanto beator, si perseveraveris.* Ergo non expedit aliquid votere.

3. Præterea. Apostolus dicit I. ad Corinth. iv. 16. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Sed non legitur, neque Christum aliquid vovisse, nec Apostolos. Ergo videtur quod non expediat aliquid votere.

Sed contra est quod dicitur in Psalm. lxxxv. 12. *Vovete, & reddite Domino Deo vestro.*

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 1. & 2. huj. quæst.) votum est promissio Deo facta. Alia autem ratione promittitur aliquid homini, & alia ratione Deo. Homini quidem promittimus aliquid propter ejus utilitatem, cui utile est & quod ei aliquid exhibeamus, & quod cum de futura exhibitione prius certificemus: sed promissionem Deo facimus, non propter ejus utilitatem, sed propter nostram. Unde Augustinus dicit in prædicta epistola (à med.) *Benignus exactor est, & non egenus, ut qui non crescat ex redditibus, sed in se crescere faciat redditores.*

Et sicut id quod damus Deo, non est ei utile, sed nobis, quia quod ei redditur, reddenti additur, ut Augustinus ibidem dicit; ita etiam promissio qua Deo aliquid vomemus, non credit in ejus utilitatem, qui à nobis certificari non indiget, sed ad utilitatem nostram, in quantum vovendo voluntatem nostram immobiliter firmamus ad id quod expedit facere. Et ideo expediens est votere.

Ad

Ad primum ergo dicendum, quod sicut non posse peccare non diminuit libertatem; ita etiam necessitas firmata voluntatis in bonum non diminuit libertatem, ut patet in Deo, & in beatis: & talis est necessitas voti, similitudinem quamdam habens cum confirmatione beatorum. Unde Augustinus dicit in eadem epistola (loc. cit. in arg. 2.) *quod felix necessitas est que in meliora compellit.*

Ad secundum dicendum, quod quando periculum nascitur ex ipso facto, tunc factum illud non est expediens, puta quod aliquis per pontem ruinosum transeat stovium; sed si periculum immincat ex hoc quod homo deficit ab illo facto, non deficit propter hoc esse expediens; sicut expediens est ascendere equum, quamvis periculum immincat cadenti de equo: alioquin oporteret ab omnibus bonis cessare, quæ etiam per accidens ex aliquo eventu possunt esse periculosa. Unde dicitur Eccl. xi. 4. *Qui observat ventum, non seminat: & qui considerat nubes, nunquam metet.* Periculum autem voventi non imminet ex ipso voto, sed ex culpa hominis, qui voluntatem mutat transgrediens votum. Unde Augustinus dicit in eadem epistola: *Non te occisive poenitent, immo gaude jam tibi se non licere quod cum tuo detrimento licuisset.*

Ad tertium dicendum, quod Christo secundum se non competeat votere, tum quia Deus erat, tum etiam quia, in quantum homo, habebat firmatam voluntatem in bono, quasi comprehendi existens: quamvis per quamdam similitudinem ex persona ejus dicatur in Psalm. cxxi. secundum Glossam (interl. Aug.) *Vota mea reddam in conspectu timendum eum: loquitur autem de corpore suo quod est Ecclesia.* Apostoli autem intelliguntur vovisse pertinentia ad perfectionis statum, quando Christum, relicti omnibus, sunt secuti.

ARTICULUS V. 474

Utrum votum sit actus latræ, sive religionis.

Inf. quæst. clxxxix. art. 2. cor. & III. con. cap. cxxxviii. & op. xvi. cap. xli. & op. xviii. cap. lli.

AD quintum sic proceditur. Videtur quod votum non sit actus latræ, sive religionis. Omne enim opus virtutis cadit sub voto. Sed ad eandem virtutem pertinere videtur promittere aliquid, & facere illud. Ergo votum pertinet ad quamlibet virtutem, & non specialiter ad religionem.

2. Præterea. Secundum Tullium (Lib. II. & Thom. Op. Tom. III. (a) Al. quandoque.

de invent. aliquant. ante si.) ad religionem pertinet cultum, & cæremoniæ Deo afferre. Sed ille qui vovet, nondum aliquid Deo affert, sed solum promittit. Ergo votum non est actus religionis.

3. Præterea. Cultus religionis non debet exhiberi nisi Deo. Sed votum non solum fit Deo, sed etiam Sanctis, & prælati, quibus religiosi professantes obedientiam vovent. Ergo votum non est religionis actus.

Sed contra est quod dicitur Isai. xix. 21. *Cænet eum in his partibus, & vota voventur Domino, & solent.* Sed colere Deum est proprie religionis, sive latræ. Ergo votum est actus latræ, sive religionis.

Respondeo dicendum, quod sicut supra dictum est (quæst. lxxxix. art. 1. ad 1.) omne opus virtutis ad religionem, seu latræm pertinet per modum imperii, secundum quod ad divinam reverentiam ordinatur; quod est proprius finis latræ. Ordinare autem alios actus in suum finem, pertinet ad virtutem imperantem, non ad virtutes imperatas. Et ideo ipsa ordinatio actuum cujuslibetque virtutis in servitium Dei, est proprius actus latræ.

Manifestum est autem ex prædictis (art. 1. & 2. huj. quæst.) quod votum est quædam promissio Deo facta, & quod promissio nihil est aliud quam ordinatio quædam ejus quod promittitur, in eum qui promittitur. Unde votum est ordinatio quædam eorum quæ quis vovet, in divinum cultum, seu obsequium. Et sic patet quod votere proprie est actus latræ, seu religionis.

Ad primum ergo dicendum, quod illud quod cadit sub voto, quandoque quidem est actus alterius virtutis, sicut jejunare, & continentiam servare, quandoque vero est actus religionis, sicut sacrificium offerre, vel orare. Utroque tamen promissio Deo facta ad religionem pertinet, ratione jam dicta (in corp. art.) Unde patet quod votorum quoddam pertinet ad religionem ratione solius promissionis Deo factæ, quæ est essentia voti; (a) quoddam etiam ratione rei promissæ, quæ est voti materia.

Ad secundum dicendum, quod ille qui promittit, in quantum se obligat ad dandum, jam quodammodo dat; sicut dicitur fieri aliquid, cum fit causa ejus, quia effectus virtutis continetur in causa: & inde est quod non solum danti, sed etiam promittenti gratias aguntur.

Ad tertium dicendum, quod votum solum Deo fit; sed promissio etiam potest fieri homini: & ipsa promissio boni quæ fit homini, potest cadere sub voto, in quantum est quoddam

Fit dam

dam opus virtuosum. Et per hunc modum intelligendum est votum quo quis vover aliquid sanctis, vel prelati; ut ipsa promissio facta sanctis, vel prelati cadat sub voto materialiter, in quantum scilicet homo vover Deo, & impletur quod sanctis, vel prelati promittit.

ARTICULUS VI. 475

Utrum magis sit laudabile, & meritum facere aliquid ex voto quam sine voto.

Inf. quest. cxxxix. art. 2. cor. & III. P. quest. xxviii. art. 4. cor. & III. vob. cap. cxxxviii. & opus. xvii. cap. xii. & opus. xviii. cap. xiii.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod magis sit laudabile, & meritum facere aliquid sine voto quam cum voto. Dicit enim Prosper in II. de vita contemplativa (cap. xxiv. in principe) Sic abstinere, vel jejunare debemus, ut non nobis necessitati jejunandi subdamus; ne jam non devoti, sed invitii rem voluntariam faciamus. Sed ille qui vover jejunium, subdit se necessitati jejunandi. Ergo melius esset, si jejunaret sine voto.

2. Præterea. Apostolus dicit II. Corintha. ix. 7. Unusquisque prout destinavit in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate; bilarem enim datorem diligit Deus. Sed quidam ea quæ vover, ex tristitia faciunt; & hoc videtur procedere ex necessitate quam votum imponit, quia necessitas contritans est, ut dicitur V. Metaph. (text. 6.) Ergo melius est aliquid facere sine voto quam cum voto.

3. Præterea. Votum necessarium est ad hoc quod firmetur voluntas hominis ad rem quam vover, ut supra habitum est (art. 4. hujus quest.) Sed non potest firmari melius voluntas ad aliquid faciendum quam cum actu facit illud. Ergo non melius est facere aliquid cum voto quam sine voto.

Sed contra est quod super illud Psal. lxxv. 12. Vovete, & reddite, dicit Glossa: „Vovete vere voluntati consultur.“ Sed consilium non est nisi de meliori bono. Ergo melius est facere aliquid opus ex voto quam sine voto: quia qui facit sine voto, implet tantum unum consilium, scilicet de faciendo; qui autem facit cum voto, implet duo consilia, scilicet de vovendo, & faciendo.

Respondeo dicendum, quod triplici ratione facere idem opus cum voto est melius, & magis meritum quam facere sine voto.

Primo quidem quia vovere, sicut dictum est (art. præc.) est actus laudabilis, quæ est precipua inter virtutes morales. Nobilioris autem

virtutis est opus melius, & magis meritum. Unde actus inferioris virtutis est melior, & magis meritorius ex hoc quod imperatur à superiori virtute, cuius actus fit per imperium; sicut actus fidei, vel spei melior est, si imperetur à caritate. Et ideo opera aliarum virtutum moralium (puta jejunare, quod est actus abstinentiæ, & continere; quod est actus castitatis) sunt meliora, & magis meritoria, si fiant ex voto, quia sic jam pertinent ad divinum cultum, quasi quedam Dei sacrificia. Unde Augustinus dicit in Lib. de virg. (cap. viii. circ. princ.) quod neque ipsa virginitas, quia virginitas est, sed quia Deo dedicata est, honoratur, quam sicut, & servat continentia pietatis.

Secundo quia ille qui vover aliquid, & facit, plus se Deo subicit, quam ille qui solum facit: subicit enim se Deo non solum quantum ad actum, sed etiam quantum ad possessionem, quia de cætero non potest aliud facere; sicut plus daret homini qui daret ei arborem cum fructibus, quam qui daret ei fructus tantum, ut dicit Anselmus in Libro de similitud. (cap. lxxxiv. à princ.) Et inde est quod etiam promittentibus gratia aguntur, ut dictum est (art. præc. ad 2.)

Tertio quia per votum immobiliter voluntas firmatur in bonum. Facere autem aliquid ex voluntate firmata in bonum, pertinet ad perfectionem virtutis, ut patet per Philosophum in II. Ethic. (cap. iv. circ. med.) Sicut etiam peccare mente obstinata, aggravat peccatum, & dicitur peccatum in Spiritum Sanctum, ut supra dictum est (quest. xiv. art. 1.)

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas illa est intelligenda de necessitate coactionis, quæ involuntarium causat, & devotionem excludit. Unde signanter dicit: Ne jam non devoti, sed invitii rem voluntariam faciamus. Necessitas autem voti per immobilitatem fit voluntatis: unde & voluntatem confirmat, & devotionem auget. Et ideo ratio non sequitur.

Ad secundum dicendum, quod necessitas coactionis, in quantum est contraria voluntati, tristitiam causat, secundum Philosophum. Necessitas autem voti in his qui sunt bene dispositi, in quantum voluntatem confirmat, non causat tristitiam, sed gaudium. Unde Augustinus dicit in epist. ad Armentarium, & Paulinam (cxxxvi. al. xlv. vers. fin.) Non te vovisse poeniteat, immo gaudere jam tibi se non licere quod cum tuo detrimento liceisset. Si tamen ipsum opus secundum se consideratum, triste & involuntarium redderetur post votum, dum tamen remaneat voluntas votum implendi, adhuc est magis meritum quam si fieret sine voto: quia impletio voti est actus religionis, quæ

quæ est potior virtus quam abstinentia, cuius actus est jejunare. Unde dicitur in I. II. ad tertium dicendum, quod ille qui facit aliquid sine voto, habet immobiliter voluntatem respectu illius operis singularis quod facit, & tunc quando facit; non autem inane voluntas ejus omnino firmata in futurum, sicut voverit; qui suam voluntatem obligavit ad aliquid faciendum, & antequam faceret illud singulare opus, & fortasse ad plura faciendum, ut dicit Dionysius in cap. ecclesiasticæ Hierarchiæ. Et hujus ratio est, quia solemnitates honorantur, nisi quando aliquis totaliter se manducatur alicui rei. Non enim solemnitas in partibus adhibetur nisi in consecratione matrimonii, quando uterque conjugum sui copulis potestatem alteri tradit. Et similiter votum solemnitas adhibetur quando aliquis per susceptionem sacri ordinis divini ministerio implicatur; & in professione certæ regulæ, quando per abrenuntiationem seculi, & propriam voluntatis aliquis statum perfectionis assumit.

ARTICULUS VII. 476
Utrum votum solemnizetur per susceptionem sacri ordinis, & per professionem ad certam regulam.

Ad septimum sic proceditur. Videtur quod votum non solemnizetur per susceptionem sacri ordinis, & per professionem ad certam regulam. Votum enim, ut dictum est (art. 4. hujus quest.) est promissio Deo facta. Ea vero que exterior aguntur ad solemnitatem pertinentia, non videntur ordinari ad Deum, sed ad homines. Ergo per accedens se habent ad votum. Non ergo solemnitas talis est propria conditio voti.

Præterea. Illud quod pertinet ad conditionem alicujus rei, videtur posse competere omnibus illis in quibus res illa invenitur. Sed multa possunt sub voto cadere que non pertinent neque ad sacrum ordinem, neque pertinent ad aliquam certam regulam; sicut cum quis vover peregrinationem, aut aliquid hujusmodi. Ergo solemnitas quæ fit in susceptione sacri ordinis, vel in professione certæ regulæ, non pertinet ad conditionem voti.

Præterea. Votum solemnem idem videtur esse quod votum publicum. Sed multa alia vota possunt fieri in publico, quam votum quod emittitur in susceptione sacri ordinis, vel professione certæ regulæ; & hujusmodi etiam vota possunt fieri in occulto. Ergo non solum hujusmodi vota sunt solemnia.

Sed contra est, quod solum hujusmodi vota impediunt matrimonium contrahendum, & dirimunt jam contractum: quod est effectus voti solemnis, ut infra dicitur in tertia hujus operis Parte: (quam non absolvit. Vid. Supplement. quest. lxxv. art. 2.)

Respondeo dicendum, quod unicusque rei solemnitas adhibetur secundum illius rei conditionem; sicut alia est solemnitas novæ militiæ, scilicet in quodam apparatu eorum, & armorum, & concursu militum; & alia solemnitas nuptiarum, quæ consistit in Apparatu sponsi, & sponsæ, & conventu propinquorum.

Utrum autem est promissio Deo facta. Unde solemnitas voti attenditur secundum aliquid spirituale; quod ad Deum pertinet, & quod secundum aliquam spirituales benedictionem, vel consecrationem; que existit in professione certæ regulæ, secundo gradum post sacri ordinis susceptionem, ut dicit Dionysius in cap. ecclesiasticæ Hierarchiæ. Et hujus ratio est, quia solemnitates honorantur, nisi quando aliquis totaliter se manducatur alicui rei. Non enim solemnitas in partibus adhibetur nisi in consecratione matrimonii, quando uterque conjugum sui copulis potestatem alteri tradit. Et similiter votum solemnitas adhibetur quando aliquis per susceptionem sacri ordinis divini ministerio implicatur; & in professione certæ regulæ, quando per abrenuntiationem seculi, & propriam voluntatis aliquis statum perfectionis assumit.

Ad primum ergo dicendum, quod hujusmodi solemnitas pertinet non solum ad homines, sed ad Deum, in quantum habent aliquam spirituales consecrationem, sicut benedictionem, & consecrationem, quæ est auctoritas ejus minister, secundum illud Num. vi. 22. Cabinit, domum meam super filios Israel, & ego benedicam eis. Et ideo votum solemnem habet fortis obligationem apud Deum, in quantum votum simplex, & gravius quod pertinet ad conditionem rei, videtur posse competere omnibus illis in quibus res illa invenitur. Sed multa possunt sub voto cadere que non pertinent neque ad sacrum ordinem, neque pertinent ad aliquam certam regulam; sicut cum quis vover peregrinationem, aut aliquid hujusmodi. Ergo solemnitas quæ fit in susceptione sacri ordinis, vel in professione certæ regulæ, non pertinet ad conditionem voti.

Præterea. Votum solemnem idem videtur esse quod votum publicum. Sed multa alia vota possunt fieri in publico, quam votum quod emittitur in susceptione sacri ordinis, vel professione certæ regulæ; & hujusmodi etiam vota possunt fieri in occulto. Ergo non solum hujusmodi vota sunt solemnia.

Sed contra est, quod solum hujusmodi vota impediunt matrimonium contrahendum, & dirimunt jam contractum: quod est effectus voti solemnis, ut infra dicitur in tertia hujus operis Parte: (quam non absolvit. Vid. Supplement. quest. lxxv. art. 2.)

Respondeo dicendum, quod unicusque rei solemnitas adhibetur secundum illius rei conditionem; sicut alia est solemnitas novæ militiæ, scilicet in quodam apparatu eorum, & armorum, & concursu militum; & alia solemnitas nuptiarum, quæ consistit in Apparatu sponsi, & sponsæ, & conventu propinquorum.

Utrum autem est promissio Deo facta. Unde solemnitas voti attenditur secundum aliquid spirituale; quod ad Deum pertinet, & quod secundum aliquam spirituales benedictionem, vel consecrationem; que existit in professione certæ regulæ, secundo gradum post sacri ordinis susceptionem, ut dicit Dionysius in cap. ecclesiasticæ Hierarchiæ. Et hujus ratio est, quia solemnitates honorantur, nisi quando aliquis totaliter se manducatur alicui rei. Non enim solemnitas in partibus adhibetur nisi in consecratione matrimonii, quando uterque conjugum sui copulis potestatem alteri tradit. Et similiter votum solemnitas adhibetur quando aliquis per susceptionem sacri ordinis divini ministerio implicatur; & in professione certæ regulæ, quando per abrenuntiationem seculi, & propriam voluntatis aliquis statum perfectionis assumit.

misione facta: & ita videtur quod in solo proposito voluntatis votum consistat.

Sed contra est quod dicitur Eccl. v. 3. Si quid iurasti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis, & falsa promissio. Ergo votum est promittere, & votum est promissio.

Respondet dicendum, quod votum quamdam oblationem importat ad aliquid faciendum vel dimittendum. Obligat autem homo se homini ad aliquid per modum promissionis, quæ est rationis actus, ad quam pertinet ordinari. Sicut enim homo imperando, vel deprecando ordinat quodammodo quid sibi ab aliis fiat; ita promittendo ordinat quid ipse pro alio facere debeat. Sed promissio quæ ab homine fit homini, non potest fieri nisi per verba, vel quæcumque exteriora signa; Deo autem potest fieri promissio per solam interiorem cogitationem: quia, ut dicitur I. Reg. xv. 7. homines vident ea quæ parent; sed Deus intuetur cor. Exprimuntur tamen quandoque verba exteriora vel ad sui ipsius excitationem, sicut circa orationem dictum est quæst. lxxxviii. art. n. 2. vel etiam ad alios confestandum, ut non solum desistat à fractione voti propter timorem Dei, sed etiam propter reverentiam hominum. Promissio autem procedit ex proposito faciendi. Propositum autem aliquam deliberationem præxigit, cum sit actus voluntatis deliberata. Sic ergo ad votum tria ex necessitate requiruntur: primo quidem deliberatio; secundo propositum voluntatis; tertio promissio, in qua perficitur ratio voti. Superadduntur vero quandoque & alia duo ad quamdam voti confirmationem scilicet pronuntiatio oris, secundum illud Psalm. lxxv. 13. Reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea: & iterum testimonium aliorum. Unde Magister dicit in xxxviii. dist. IV. Lib. Sentent. quod votum est iustificatio quædam promissionis spontanea, quæ Deo, & de his quæ sunt Dei, fieri debet: quamvis iustificatio possit ad interiorem iustificationem proprie referri.

Ad primum ergo dicendum, quod conceptio boni propositi non firmatur ex animi deliberatione, nisi promissione deliberationem consequente.

Ad secundum dicendum, quod voluntas hominis movet rationem ad promittendum aliquid circa ea quæ eius voluntati subduntur: & pro tanto votum à voluntate accipit nomen, quasi à primo movente.

Ad tertium dicendum, quod ille qui mittit manum ad aratum, jam facit aliquid; sed ille qui solum proponit, nondum aliquid facit; sed quando promittit, jam incipit se exhibere ad faciendum, licet nondum impleat quod promittit: sicut ille qui ponit manum ad

aratum, nondum arat, jam tamen ponit manum ad arandum.

ARTICULUS II. QUÆST. LXXXVIII.

Utrum votum semper debeat fieri de meliori bono.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod votum non semper debeat fieri de meliori bono. Dicitur enim melius bonum quod ad supererogationem pertinet. Sed votum non solum fit de his quæ sunt supererogationis; sed etiam de his quæ pertinent ad salutem: nam & in baptismo vovent homines abrenunciare diabolo; & pompis ejus; & fidem servare, ut dicit Glossa super illud Psal. lxxv. Vovete, & reddite Domino Deo vestra. Jacob etiam vovit quod esset ei Dominus in Deum, ut habetur Genes. xxxviii. Hoc autem est maxime de necessitate salutis. Ergo votum non solum fit de meliori bono.

Præterea, Jephthe in catalogo Sanctorum ponitur, ut patet Hebr. xii: Sed ipse filiam innocentem occidit propter votum, ut habetur Judic. xi. Cum ergo occisio innocentis non sit melius bonum, sed sit secundum se illicitum; videtur quod votum fieri possit non solum de meliori bono, sed etiam de illicitis.

Præterea, Ea quæ redundant in detrimendum persone, vel quæ ad nihil sunt utilia, non habent rationem melioris boni. Sed quandoque sunt aliqua vota de immoderatis vigiliis, vel jeuniis, quæ vergunt in periculum persone: quandoque etiam sunt aliqua vota de aliquibus indifferentibus, & ad nihil valentibus. Ergo non semper votum est melioris boni.

Sed contra est quod dicitur Deuteronom. xxiii. 22. Si molueris polliceri, absque peccato eris.

Respondet dicendum, quod, sicut dictum est (art. præc.) votum est promissio Deo facta. Promissio autem est aliquid quod quis pro aliquo voluntarie facit. Non enim esset promissio, sed comminatio, si quis diceret se contra aliquem facturum. Similiter vana esset promissio, si aliquid promitteret id quod ei non esset acceptum. Et ideo cum omne peccatum sit contra Deum; nec aliquid opus sit Deo acceptum, nisi sit virtuosum, consequens est quod de nullo illicito, nec de aliquo indifferenti debeat fieri votum, sed solum de aliquo actu virtutis. Sed quia votum promissionem voluntariam importat, necessitas autem voluntatem excludit, id quod est absolu-

te necessarium esse, vel non esse, nullo modo sub voto cadit. Stultum enim esset, si quis voveret se esse moriturum, vel se non esse volutarium.

Illud vero quod non habet absolutam necessitatem, sed necessitatem finis, puta quia sine eo non potest esse salus; cadit quidem sub voto, inquantum voluntarie fit, non autem inquantum est necessitatis.

Illud autem quod neque cadit sub necessitate absoluta, neque sub necessitate finis, omnino est voluntarium: & ideo hoc propriissime cadit sub voto. Hoc autem dicitur esse majus bonum in comparatione ad bonum quod communicat esse de necessitate salutis. Ideo, proprie loquendo; votum dicitur esse de meliori bono.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc modo sub voto baptizatorum cadit abrenunciare pompis diaboli, & fidem Christi servare, quia voluntarie fit, licet sit de necessitate salutis: & similiter potest dici de voto Jacob; quamvis etiam possit intelligi, quod Jacob vovit se habere Dominum in Deum per specialem cultum, ad quem non tenebatur; sicut per decimarum oblationem, & alia hujusmodi, quæ sibi subduntur.

Ad secundum dicendum, quod quedam sunt quæ in omnem eventum sunt bona, sicut opera virtutis: & talia bona possunt absolute cadere sub voto. Quedam vero in omnem eventum sunt mala, sicut ea quæ secundum se sunt peccata: & hæc nullo modo possunt sub voto cadere. Quedam vero sunt quidem in se considerata bona, & secundum hoc possunt cadere sub voto; possunt tamen habere malum eventum, in quo non sunt observanda. Et sic accidit in voto Jephthe; qui, ut dicitur Judic. xi. 29. votum vovit Dominus, dicens: Si tradideris filium tuum in manus meas, quicumque primus egressus fuerit de foribus domus mee, mihi que occurrerit revertenti in pace, eum offeram holocaustum Domino. Hoc autem poterat malum eventum habere, si occurreret ei aliquid animal non immolandum, sicut asinus, vel homo: quod etiam accidit. Unde & Hieronymus dicit (aquiaval. Lib. I. contra Jovin. & in cap. vi. & vii. Michæ, & in cap. vii. Hierem.) In vovendo fuit stultus, quia discretionem non habuit, & in reddendo impius. Præmittitur tamen ibidem, quod factus est super eum Spiritus Domini: quia fides, & devotio ipsius, ex qua motus est ad vovendum, fuit à Spiritu Sancto: propter quod ponitur in catalogo Sanctorum; & propter victoriam quam obtinuit, & quia probabile est eum penituisse de facto iniquo, quod tamen aliquid bonum figurabat.

Ad tertium dicendum, quod maceratio proprii corporis, puta per vigiliis, & jejunia,

non est Deo accepta, nisi inquantum est opus virtutis: quod quidem est, inquantum cum debita discretionem fit, ut scilicet concupiscentia refrænetur, & natura non nimis gravetur. Et sub tali tenore possunt hujusmodi sub voto cadere. Propter quod & Apostolus Rom. xii. 1. postquam dixerat, Exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, addidit, rationabile obsequium vestrum. Sed quia in his quæ ad seipsum pertinent, de facili fallitur homo in iudicando, talia vota congruentius secundum arbitrium superioris sunt vel servanda, vel præmittenda; ita tamen quod si ex observatione talis voti magnam, & manifestam gravamen sentiret, & non esset facultas ad superiorem recurrendi, non deberet homo tale votum servare. Vota vero quæ sunt de rebus vanis, & inutilibus, sunt magis deridenda quam servanda.

ARTICULUS III. 474

Utrum omne votum obliget ad sui observantiam.

IV. dist. xxxviii. quæst. 1. art. 3. quæst. 1. & art. 4. quæst. 1. corp. & ad 3.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod non omne votum obliget ad sui observationem. Homo enim magis indiget his quæ per alium hominem sunt, quam Deus, qui bonorum nostrorum non eget. Sed promissio simplex homini facta non obligat ad observandum, secundum institutionem legis humanæ: quod esse videtur institutum propter mutabilitatem humanæ voluntatis. Ergo multo minus simplex promissio Deo facta, quæ dicitur votum, obligat ad observandum.

Præterea, Nullus obligatur ad impossibile. Sed quandoque id quod quis vovit, fit ei impossibile: vel quia dependet ex alieno arbitrio; sicut cum quis vovet aliquid monasterium intrare, cujus monachi eum non licet recipere: vel propter emergentem defectum; sicut mulier quæ vovit virginitatem servare, & postea corrumpitur; vel vir qui vovet pecuniam dare, & postea amittit pecuniam. Ergo non semper votum est obligatorium.

Præterea, Illud ad cuius solutionem est aliquis obligatus, statim solvere tenetur. Sed aliquis non statim solvitur tenetur illud quod vovit, præcipue cum sub conditione futura voverit. Ergo votum non semper est obligatorium.

Sed contra est quod dicitur Eccl. v. 3. Quodcumque voveris, redde: multoque melius est non vovete, quam post votum promissa non reddere.

Respondet dicendum, quod ad fidelitatem

voti intelligenda est ad modum dispensationis quæ fit in observantia alicujus legis: quia, ut supra dictum est (1. 2. quæst. xc. art. 2.) lex ponitur respiciendo ad id quod est, ut in pluribus bonum. Sed quia contingit hujusmodi in aliquo casu non esse bonum, oportuit per aliquem determinari, in illo particulari casu legem non esse servandam. Et hoc proprie est dispensare in lege: nam dispensatio videtur imponere quamdam commensuratum distributionem, vel applicationem communis alicujus ad ea quæ sub ipso continentur, per quem modum dicitur aliquis dispensare cibum familiaribus.

Similiter autem ille qui vover, quodammodo sibi statuit legem obligans se ad aliquod quod est secundum se, & ut in pluribus bonum. Potest tamen contingere quod in aliquo casu sit vel simpliciter malum, vel inutile, vel majoris boni impeditivum; quod est contra rationem ejus quod cadit sub voto, ut ex prædictis patet (art. 2. hujus quæst.) Et ideo necesse est quod determinetur in tali casu votum non esse servandum.

Et si quidem absolute determinetur aliquid votum non esse servandum, dicitur esse dispensatio voti; si autem pro hoc quod servandum erat, aliquid aliud imponatur, dicitur commutatio voti. Unde minus est votum commutare quam in voto dispensare; utrumque tamen in potestate Ecclesiæ consistit.

Ad primum ergo dicendum, quod animal quod immolari poterat, ex hoc ipso quod volebatur, sanctum reputabatur, quasi divino cultui mancipatum: & hæc erat ratio, quare non poterat commutari; sicut nec modo potest aliquis rem quam vovit, jam consecratam (puta calicem, vel domum) commutare in melius, vel in pejus. Animal autem quod non poterat sacrificari, quia non erat immolacitium, redimi poterat, & debebat, sicut ibidem lex dicit. Et ita etiam nunc commutari possunt vota, si consecratio non interveniat.

Ad secundum dicendum, quod sicut ex jure naturali, & præcepto divino tenetur homo implere votum: ita etiam tenetur ex eisdem obedire superiorum legi, vel mandato. Et tamen cum dispensatur in aliqua lege humana, non fit ut legi humane non obediatur, quod est contra legem nature, & mandatum divinum; sed fit ut hoc quod erat lex, non sit lex in hoc casu. Ita etiam auctoritate superioris dispensantis fit ut hoc quod continebatur sub voto, non contineatur, inquantum determinatur in hoc casu hoc non esse congruum materiam voti. Et ideo cum prælatus Ecclesiæ dispensat in voto, non dispensat in præcepto juris.

(a) = lex communitatis. Ceterum, Alean. habet in textu ad vitandum, sed in margine ad vovendum.

ris naturalis, vel divini; sed determinat id quod cadebat sub obligatione deliberationis humane, quæ non potuit omnia circumspicere.

Ad tertium dicendum, quod ad fidelitatem Deo debitam non pertinet quod homo faciat id quod ad vovendum est malum, vel inutile, vel majoris boni impeditivum, ad quod tendit voti dispensatio; & ideo dispensatio voti non est contra fidelitatem Deo debitam.

ARTICULUS XI. 480

Utrum in voto solemniter continetur possit fieri dispensatio.

Inf. quæst. cxxxviii. art. 8. ad 3. ubi non dicitur quod in voto continetur.

AD vovendum sic proceditur. Videtur quod in voto solemniter continetur possit fieri dispensatio. Una enim ratio dispensandi in voto est, si sit impeditivum melioris boni, sicut dictum est (art. præc.) Sed votum continentia, etiam si sit solemniter, potest esse impeditivum melioris boni; nam bonum commune est divinius quam bonum unius. Potest autem per continentiam alicujus impeditivum bonum totius multitudinis; puta si quando per contractum matrimonii aliquorum personarum quæ continentiam voverunt, possit pax patriæ procurari. Ergo videtur quod etiam in voto continetur possit dispensari.

2. Præterea. Latia est nobilior virtus quam castitas. Sed si quis voverit aliquem actum latrice, puta offerre Deo sacrificium, potest in illo voto dispensari. Ergo multo magis potest dispensari in voto continentie, quod est de actu castitatis.

3. Præterea. Sicut votum abstinentie observatum potest vergere in periculum personæ, ita etiam observatio voti continentie. Sed in voto abstinentie, si vergat in corporale periculum voventis potest fieri dispensatio. Ergo etiam pari ratione in voto continentie potest dispensari.

4. Præterea. Sicut sub professione religionis, ex qua votum solemnizatur, continetur votum continentie, ita etiam votum paupertatis, & obedientie potest dispensari, sicut patet in illis qui post professionem ad Episcopatum assumuntur. Ergo videtur quod in solemniter voto continentie possit dispensari.

Sed contra est quod dicitur Eccl. xxvi. 20. Omnis ponderatio non est digna anime continentie.

Præterea. Extra, de statu monach. in fine illius Decretalis, Cum ad monasterium dicitur:

tur: Abdicatio proprietatis, sicut etiam custodia castitatis, adeo annexa est regulæ monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.

Respondeo dicendum, quod in solemniter voto continentie tria possunt considerari: primo quidem materia voti, scilicet ipsa continentia; secundo perpetuitas voti, scilicet cum aliquis voto se adstringit ad perpetuam observantiam continentie; tertio ipsa solemnitas voti.

Dicunt ergo quidam, quod votum solemniter est indispensable ratione ipsius continentie, quæ non recipit condignam recompensationem, ut patet ex auctoritate inducta. Cujus rationem quidam assignant, quia per continentiam homo triumphat de domestico inimico, vel quia per continentiam homo perfecte conformatur Christo secundum puritatem anime, & corporis.

Sed hoc non videtur efficaciter dici: quia bona anime, utpote contemplatio, & oratio, sunt multo meliora bonis corporis, & magis nos Deo conformant: & tamen potest dispensari in voto orationis, vel contemplationis. Unde non videtur esse ratio quare non possit dispensari in voto continentie, si respiciatur absolute ad ipsam continentie dignitatem; præferimus cum Apostolus I. ad Corinth. vi. 13. ad continentiam inducat propter contemplationem, dicens, quod mulier innupta cogitat que Dei sunt. Finis autem potior est his que sunt ad finem.

Et ideo alii rationem hujus assignant ex perpetuitate, & universalitate hujus voti. Dicunt enim, quod votum continentie non potest prætermitti, nisi per id quod est omnino contrarium; quod nunquam licet in aliquo voto.

Sed hoc est manifeste falsum. Quia sicut ut carnali copula est continentie contrarium; ita comedere carnes, vel bibere vinum, est contrarium abstinentie a talibus; & tamen in hujusmodi votis potest dispensari.

Et ideo aliis videtur quod etiam in voto solemniter continentie possit dispensari propter aliquam communem utilitatem, seu necessitatem, ut patet in exemplo præmissis (in arg. 1.) de pacificatione terrarum ex aliquo matrimonio contrahendo.

Sed quia Decretalis inducta expresse dicit, quod nec summus Pontifex potest contra custodiam castitatis monacho licentiam dare; ideo aliter videtur dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. præc. arg. 1. & ad 1.) & habetur Levit. ult. illud quod semel sanctificatum est Domino, non potest in alios usus commutari. Non autem potest facere aliquis Ecclesiæ prælatum ut id quod est sanctificatum, sanctificationem amittat, etiam in rebus inanimatis; pu-

ta quod calix consecratus destinatus esse consecratus, si maneat integer. Unde multo minus potest hoc facere aliquis prælatus ut homo Deo consecratus, quamdiu vivit, consecratus esse desinat. Solemnitas autem voti consistit in quadam consecratione, seu benedictione voventis, ut dictum est (art. 7. huj. quæst.) Et ideo non potest fieri per aliquem prælatum Ecclesiæ quod ille qui votum solemniter emisit, desinat ab eo ad quod est consecratus: pura quod ille qui est sacerdos, non sit sacerdos; licet possit prælatus ob aliquam causam executionem ordinis inhibere. Et simili ratione Papa non potest facere quod ille qui est professus religionem, non sit religiosus; licet quidam Juristæ ignoranter contrarium dicant.

Est ergo considerandum, utrum continentia sit essentialiter annexa ei ad quod votum solemnizatur: quia si non est essentialiter annexa, potest manere solemnitas consecrationis sine debito continentia: quod non potest contingere, si sit essentialiter annexum ei ad quod votum solemnizatur. Non est autem essentialiter annexum debetum continentie Ordini sacro, sed ex statuto Ecclesiæ: Unde videtur quod per Ecclesiam possit dispensari in voto continentie solemnizato per susceptionem sacri ordinis. Est autem debitum continentie essentialiter statuti religionis, per quem homo abrenuntiat sæculo, totaliter Dei servitio mancipatus: quod non potest simul stare cum matrimonio, in quo incumbit necessitas procurandæ uxoris, & prolis, & familie, & rerum que ad hoc requiruntur. Unde Apostolus dicit I. ad Corinth. vi. 13. quod qui est cum uxore, sociatus est que sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est. Unde nomen Monachi ab unitate sumitur, per oppositum ad divitionem prædictam. Et ideo in voto solemnizato per professionem religionis non potest per Ecclesiam dispensari: & rationem assignat Decretalis, quia castitas est annexa regulæ monachali.

Ad primum ergo dicendum, quod periculum rerum humanarum est obviandum per res humanas, non autem per hoc quod res divine convertantur in usum humanum. Professus autem religionem mortui sunt mundo, & vivunt Deo: unde non sunt revocandi ad vitam humanam occasione cuiuscumque eventus.

Ad secundum dicendum, quod in voto temporalis continentie dispensari potest, sicut & in voto temporalis orationis, vel temporalis abstinentie. Sed quod in voto continentie per professionem solemnizato non possit dispensari, hoc non est, inquantum est actus castitatis, sed inquantum incipit ad latram pertinere per professionem religionis.

Ad tertium dicendum, quod cibus directe

ordinatur ad conservationem persone: & ideo abstinentia cibi directe potest vergere in periculum persone. Unde ex hac ratione recipit votum abstinentie dispensationem. Sed coitus non ordinatur directe ad conservationem persone, sed ad conservationem speciei: unde nec directe abstinentia coitus per continentiam vergit in periculum persone. Sed si per accidens ex ea aliquid periculum personale accidat, potest aliter subveniri, scilicet per abstinentiam, vel alia corporalia remedia.

Ad quartum dicendum, quod religiosus qui fit Episcopus, sicut non absolvitur à voto continentie, ita nec à voto paupertatis: quia nihil debet habere tamquam proprium, sed sicut dispensator communiam bonorum Ecclesie: similiter etiam non absolvitur à voto obedientie; sed per accidens obedire non tenetur, si superiorem non habeat; sicut nec Abbas monasterii, qui tamen non est ab obedientie voto absolutus.

Auctoritas vero Ecclesiastica, quæ in contrarium obijcitur, intelligenda est quantum ad hoc quod nec secunditas carnis, nec aliquid corporale bonum est comparandum bono continentie, quæ inter bona animæ computatur, ut Augustinus dicit in Lib. de sanct. virg. (cap. vii. & viii. & Lib. de bono conjug. cap. xxi.) Unde signanter dicitur, *anima continentis, non carnis continentis.*

ARTICULUS XII. 481

Utrum ad commutationem, vel dispensationem voti requiratur prælati auctoritas.

Sup. art. 1. ad 3. & IV. dist. xxxviii. quæst. 1. art. 1. quæst. 1. ad 4. & art. 4. quæst. 1. cor. & ad 2. & quæst. 4. per tot.

Ad duodecimum sic proceditur. Videtur quod ad commutationem, vel dispensationem voti non requiratur prælati auctoritas. Aliquis enim potest intrare religionem absque auctoritate alicujus superioris prælati. Sed per introitum in religionem absolvitur homo à votis in sæculo factis, etiam à voto terre sanctæ. Ergo voti commutatio, vel dispensatio potest esse absque auctoritate superioris prælati.

2. Præterea. Dispensatio voti in hoc consistere videtur quod determinatur in quo casu votum non fit observandum. Sed si prælatus male determinet, non videtur esse votens absolutus à voto: quia nullus prælatus potest dispensare contra præceptum divinum de implendo voto, ut dictum est (art. 10. hujus quæst. ad 2. & art. præc.) Similiter etiam si aliquis propria auctoritate recte determinet, in

quo casu votum non fit implendum, non videtur detur voto teneri: quia votum non obligat in casu in quo habet pejorem eventum, ut dicitur (art. 2. huj. quæst.) Ergo dispensatio voti non requirit auctoritatem alicujus prælati.

3. Præterea. Si dispensare in voto pertinet ad potestatem prælatorum, pari ratione pertinet ad omnes. Sed non pertinet ad omnes dispensare in quolibet voto. Ergo non pertinet ad potestatem prælatorum dispensatio voti.

Sed contra. Sicut lex obligat ad aliquid faciendum, ita & votum. Sed ad dispensandum in præcepto legis requiritur superioris auctoritas, ut supra dictum est (1. 2. quæst. xcvi. art. 4.) Ergo pari ratione etiam in dispensatione voti.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (art. 1. & 2. huj. quæst.) votum est promissio Deo facta de aliquo quod fit Deo acceptum. Quid sit autem in aliqua promissione acceptum ei cui promittitur, ex ejus pendet arbitrio. Prælatus autem in Ecclesia gerit vicem Dei. Et ideo in commutatione, vel dispensatione votorum requiritur prælati auctoritas, qui in persona Dei determinat, quid sit Deo acceptum, secundum illud II. Cor. 11. 10. *Nam & ego quasi donavi, si quid donavi, propter vos in persona Christi: & signanter dicit, propter vos, quia omnis dispensatio peccata à prælato debet fieri ad honorem Christi, in cujus persona dispensat, vel ad utilitatem Ecclesie, quæ est ejus corpus.*

Ad primum ergo dicendum, quod omnia alia vota sunt quorundam particularium operum; sed per religionem homo totam vitam suam Deo obsequio deputat. Particulare autem in universali includitur: & ideo Decretalis dicit (cap. Scriptura, de voto, &c.) quod *reus voti facti non habetur qui temporale obsequium in perpetuam religionis observantiam commutat.* Nec tamen religionem ingrediens tenetur implere vota vel jejuniorum, vel orationum, vel aliorum hujusmodi quæ existens in sæculo facit: quia religionem ingrediens moritur priori vitæ: & etiam singulares observantie religioni non competunt; & religionis onus satis hominem onerat, ut alia superaddere non oporteat.

Ad secundum dicendum, quod quidam dixerunt, quod ideo prælati possunt in votis pro libito dispensare, quia in quolibet voto includitur conditionaliter voluntas prælati superioris, sicut supra dictum est (art. 8. hujus quæst.) quod in votis subditorum (part. servi, vel filii) intelligitur conditio, *si placuerit patri, vel domino, vel si non resistatur.* Et sic subditus absque omni remorsu conscientie potest votum prætermittere, quancumque sibi à prælato diceretur.

Sed

Sed prædicta positio falso innitur: quia cum potestas prælati spiritualis, qui non est dominus, sed dispensator, in edificationem sit data, & non in destructionem, ut patet II. ad Cor. x. sicut prælatus non potest imperare ea quæ secundum se Deo displicent, scilicet peccata; ita non potest prohibere ea quæ secundum se Deo placent, scilicet virtutis opera. Et ideo absolute potest homo votare ea. Ad prælatum tamen pertinet adjudicare, quid sit magis virtuosum, & Deo magis acceptum. Et ideo in manifestis dispensatio prælati non excusaret à culpa: puta si prælatus dispensaret cum aliquo super voto de ingressu religionis, nulla apparenti causa obtinente. Si autem esset causa apparens, per quam saltem in dubium verteretur, posset stare iudicio prælati dispensantis, vel commutantis; non tamen iudicio proprio, quia ipse non gerit vicem Dei; nisi forte in casu in quo id quod votum, esset manifeste illicitum, & non posset oportune ad superiorem recurrere.

Ad tertium dicendum, quod quia sumus Pontifex gerit plenarie vicem Christi in tota Ecclesia, ipse habet plenitudinem potestatis dispensandi in omnibus dispensabilibus votis. Aliis autem inferioribus prælati committitur dispensatio in votis quæ communiter sunt, & indigent frequenti dispensatione, ut habeant de facili homines ad quem recurrant; sicut sunt vota peregrinationum, & jejuniorum, & aliorum hujusmodi. Vota vero majora, puta continentie, & peregrinationis terræ sanctæ reservantur summo Pontifici.

QUÆSTIO LXXXIX.

De juramento,

in decem articulos divisa.

Deinde considerandum est de actibus exteriorioribus latræ, quibus aliquid divinum ab hominibus assumitur, quod est vel sacramentum aliquod, vel ipsum nomen divinum. Sed de sacramenti assumptione locus erit tractandi in tertia hujus operis parte; de assumptione autem nominis divini nunc agendum est. Assumitur autem divinum nomen ab homine tripliciter: uno modo per modum juramenti ad propria verba confirmanda; alio modo per modum adjurationis ad alios inducendum; tertio modo per modum invocationis ad orandum, vel laudandum. Primo ergo de juramento agendum est: circa quod queruntur decem.

Primo, quid sit juramentum.

Secundo, utrum sit licitum.

Tertio, qui sint comites juramenti.

S. Th. Op. Tom. III.

(a) Vulgata superbiam.

Quarto, cujus virtutis sit actus.

Quinto, utrum sit appetendum, & frequentandum, tamquam utile & bonum.

Sexto, utrum liceat jurare per creaturam.

Septimo, utrum juramentum sit obligatorium.

Octavo, quæ sit major obligatio, utrum juramenti, vel voti.

Nono, utrum in juramento possit dispensari.

Decimo, quibus, & quando liceat jurare.

ARTICULUS I. 483

Utrum jurare sit esse Deum invocare.

Inf. quæst. xcvi. art. 2. cor. & III. dist. xxxix. art. 1.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod jurare non sit testem Deum invocare. Quicumque enim inducit auctoritatem sacre Scripture, inducit Deum in testimonium, cujus verba proponuntur in facta Scriptura. Si ergo jurare est testem Deum invocare, quicumque inducit auctoritatem sacre Scripture, juraret. Hoc autem est falsum. Ergo & primum.

2. Præterea. Ex hoc quod aliquis inducit aliquem in testem, nihil ei reddit. Sed ille qui per Deum jurat, aliquid Deo reddit: dicitur enim Matth. v. 34. *Redde Dominus juramenta tua:* & Augustinus dicit (serm. xxviii. de verb. Apost. cap. vi. ante med.) quod *jurare est jus veritatis Deo reddere.* Ergo jurare non est Deum testem invocare.

3. Præterea. Aliud est officium judicis, & aliud testis, ut ex supradictis patet (quæst. lxxv. & lxx.) Sed quandoque jurando implorat homo divinum iudicium, secundum illud Psalm. vii. 5. *Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis.* Ergo jurare non est testem Deum invocare.

Sed contra est quod Augustinus dicit in quodam serm. de perjurio (loc. cit.) *Quod est jurare per Deum, nisi Testis est Deus?*

Respondeo dicendum, quod, sicut Apostolus dicit ad Heb. vi. juramentum ad confirmationem ordinatur. Confirmatio autem in scilicet per rationem fit; quæ procedit ex aliquibus naturaliter notis, quæ sunt infalibilibus vera. Sed particularia facta contingentia hominum non possunt per rationem necessariam confirmari: & ideo ea quæ de his dicuntur, solent confirmari per testes. Sed humanum testimonium non est sufficiens ad hujusmodi confirmandum, propter duo: primo quidem propter defectum veritatis humane, quia plurimi in mendacium labuntur, secundum illud Psalm. xvi. 10. *Os eorum licitum est (a) mendacium.*

Ggg

le-